

Analiza hulumtuese
RRITJA E BASHKËPUNIMIT
NDËRETNIK NË MITROVICËN E
VERIUT

NATIONAL
ENDOWMENT
FOR
DEMOCRACY

SUPPORTING FREEDOM AROUND THE WORLD

Advocacy Center
for Democratic Culture

Ky punim është botuar në kuadër të projektit “Promovimi i Dialogut Ndëretnik në Qeverisjen Lokale”, financuar nga National Endowment for Democracy (NED) dhe zbatuar nga Qendra Avokuese për Kulturë Demokratike (ACDC). Pikëpamjet e shprehura në këtë publikim janë ekskluzivisht ato të autorëve të kërkimit dhe nuk janë domosdoshmërisht pikëpamjet e National Endowment for Democracy (NED).

Viti i publikimit: 2022

Përmbajtja

SFONDI	4
Korniza ligjore e mekanizmave të pjesëmarrjes në nivel lokal	5
Nënkryetari i Komunës për Komunitete	5
Zëvendëskryesuesi i Kuvendit Komunal për Komunitete	6
Komitetet e Komuniteteve	6
Zyra Komunale për Komunitete dhe Kthim	6
Gjendja e mekanizmave të pjesëmarrjes në nivel lokal në komunën e Mitrovicës së Veriut .	6
METHODOGJIA	8
REZULTATET KRYESORE TË KËRKIMIT	10
KONKLuzionet PRIMARE	11
Për punën dhe transparencën e vetëqeverisjes lokale	11
Perceptimi i kushteve të jetesës	12
Migrimi	13
Perspektiva drejt përmirësimit të gjendjes së vendbanimeve	14
Bashkëpunimi ndëretnik	15
Përmirësimi i kushteve të jetesës	17
KONKLuzion	19
REKOMANDIME	20

SFONDI

Mitrovica e Veriut është një nga disa zona urbane multietnike në Kosovë. Qyteti ka disa vendbanime që janë vërtet multietnike, të banuara kryesisht nga shqiptarë dhe serb, por me një numër të konsiderueshëm boshnjakësh dhe romësh. Këto vendbanime kanë pasur fate të ndryshme me kalimin e kohës. Vendbanimet Lagjia e boshnjake dhe Tri rrokaqiejt ishin pika të nxehta për tensionet ndëretnike në të kaluarën, ndërsa vendbanimi në lagjen Kodra e minatorve përfaqësonte një mjedis relativisht paqësor. Me kalimin e kohës, tensionet u qetësuan dhe këto vendbanime ruajtën karakterin e tyre multietnik. Aktualisht, këto vendbanime nuk paraqesin më problem, por përparësi të komunës së Mitrovicës së Veriut. Fatkeqësisht, ky avantazh nuk është shfrytëzuar sa duhet dhe vendbanimet disi janë hedhur jashtë fokusit dhe vëmendjes. Ky punim synon të hetojë pikëpamjet e qytetarëve të të gjitha nacionaliteteve për kushtet e jetesës në këto vendbanime dhe mundësitë për përmirësimin e gjendjes dhe bashkëpunimin e qytetarëve.

Duke pasur parasysh se niveli i ndërveprimit dhe bashkëpunimit ndërmjet komuniteteve të ndryshme në komunë nuk është në nivel të lartë, punimi synon të kontribuojë në rritjen e nivelit të bashkëpunimit ndëretnik dhe të mbështesë bashkëpunimin ndëretnik dhe iniciativat të cilat do t'i bashkojnë komunitetet në shumë zonat etnike në Mitrovicën e Veriut.

Korniza ligjore e mekanizmave të pjesëmarrjes në nivel lokal

Mekanizmat e pjesëmarrjes në nivel lokal ofrojnë ndihmë të konsiderueshme për komunitetet në një pakicë numerike në çdo komunë të caktuar në realizimin e të drejtave të tyre njerëzore për arsim, lirinë nga diskriminimi, lirinë e fesë, punësimin, qasjen në shërbime dhe mirëqenien sociale, ndër të tjera.

Korniza ligjore në Kosovë ofron një sërë obligimesh për institucionet e Kosovës për të mbrojtur dhe promovuar pjesëmarrjen e barabartë të komuniteteve në qeverisjen lokale. Instrumentet kryesore ndërkombëtare që ofrojnë të drejtën për pjesëmarrje të barabartë në çështjet publike janë Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike (KNDKP) dhe Konventa Kornizë për Mbrojtjen e Pakicave Kombëtare (KKMPK), e që të dyja janë drejtpërdrejt të zbatueshme në Kosovë. KNDKP shprehimisht deklaron se çdo qytetar ka të drejtë të marrë pjesë në çështjet publike pa diskriminim. KKMPK gjithashtu kërkon që qeveritë të krijojnë kushtet e nevojshme për pjesëmarrje efektive të komunitetit në jetën kulturore, sociale dhe ekonomike dhe në çështjet publike.

Në Kosovë, organet kyçe që veprojnë në nivel lokal për të mbështetur gëzimin e barabartë të të gjitha komuniteteve të së drejtës së tyre për pjesëmarrje në çështjet publike janë:

- ✚ Nënkryetari i Komunës për Komunitete
- ✚ Zëvendëskryesuesi i Kuvendit Komunal për Komunitete.
- ✚ Komitetet e komuniteteve,
- ✚ Zyrat Komunale për Komunitete dhe Kthim

Ndërsa këta katër mekanizma kanë potencialin për të funksionuar si një sistem koherent në nivel lokal, aftësia e tyre për ta bërë këtë ndikohet negativisht nga boshllëqet e rëndësishme në kornizën ligjore dhe problemet e shumta në zbatimin praktik.

Nënkryetari i Komunës për Komunitete:

Në procesin e emërimit të nënkryetarit të Komunës për Komunitete, në komunat ku së paku 10 për qind e qytetarëve i përkasin komuniteteve joshumicë, Kryetari duhet të propozojë kandidatë për postin e lartpërmendur, të cilët duhet të miratohen nga shumica e anëtarëve të pranishëm të Kuvendit Komunal dhe votimi duhet përfshirë shumicën e anëtarëve të Kuvendit Komunal nga komunitetet joshumicë të pranishëm dhe që votojnë, me vendet vakante që plotësohen brenda 30 ditëve. Mandati i postit shkon paralelisht me atë të kryetarit. Udhëzimi Administrativ gjithashtu kërkon që kandidatët të jenë banorë në komunë për së paku tre vjet dhe të jenë “anëtarë të një grupi pakicë që përbëjnë komunitetin më të madh pakicë në komunë”.

Nënkryetari i Komunës për Komunitete, do të ndihmojë Kryetarin e Komunës dhe do t'i ofrojë këshilla dhe udhëzime Kryetarit të Komunës për çështjet që kanë të bëjnë me komunitetet joshumicë. Nënkryetari i Komunës për Komunitete do të mbështesë dhe afirmojë kërkesat e komuniteteve pakicë para organeve komunale.

Zëvendëskryesuesi i Kuvendit Komunal për Komunitete:

Në komunat ku 10 për qind ose më shumë e banorëve janë nga komunitetet pakicë numerike në nivel komunal, postin e zëvendëskryetarit të Kuvendit të Komunës për komunitete e mban kandidati i komunitetit joshumicë që ka marrë më së shumti vota në lista e hapur e kandidatëve për zgjedhje në Kuvendin e Komunës, duke përfshirë kriterin që titullari duhet të jetë pjesëtar i një komuniteti në pakicë numerike në komunë.

Zëvendëskryetari i Kuvendit Komunal për Komunitete do të promovojë dialogun ndërmjet komuniteteve dhe do të shërbejë si pikë qendrore formale për adresimin e shqetësimeve dhe interesave të komuniteteve joshumicë në mbledhjet e Kuvendit dhe punën e tij.

Komitetet e Komuniteteve:

Komitetet e komuniteteve janë mekanizma komunal të përbërë nga përfaqësues të komuniteteve që jetojnë në komunë dhe anëtarë të kuvendeve komunale. Të gjitha komunitetet që banojnë në një komunë të caktuar duhet të kenë së paku një përfaqësues në Komitetin për Komunitete. Ata janë të mandatuar të sigurojnë se të drejtat dhe interesat e komuniteteve respektohen përmes rishikimit dhe dhënies së rekomandimeve për politikat dhe veprimet komunale, dhe duhet të takohen së paku një herë në muaj.

Zyra Komunale për Komunitete dhe Kthim

Zyra Komunale për Komunitete dhe Kthim synon të kontribuojë në zbatimin e marrëveshjeve dhe instrumenteve për të drejtat ndërkombëtare të komuniteteve që janë drejtpërdrejt të aplikueshme në Kosovë, Ligjit për Vetëqeverisjen Lokale dhe Ligjit për Mbrojtjen dhe Promovimin e të Drejtave të Komuniteteve dhe anëtarët e tyre. Rregullorja gjithashtu thekson se ZKKK-të duhet të mbrojnë dhe promovojnë të drejtat e komuniteteve, të sigurojnë qasje të barabartë në shërbime dhe të krijojnë kushte për kthime të qëndrueshme.

Gjendja e mekanizmave të pjesëmarrjes në nivel lokal në komunën e Mitrovicës së Veriut

Nënkryetarja e Komunës për Komunitete

Komuna e Mitrovicës Veriore ka një nënkryetare e cili vjen nga komuniteti (znj. Adrijana Hoxhiq). Ajo është shumë e shqetësuar për të drejtat dhe pozitat e komuniteteve dhe grupeve të tjera të cënueshme. Mirëpo, procesi zgjedhor nuk ka qenë në procedurë për zgjedhjen e Nënkryetarit për Komunitete, ky person është zgjedhur deputet i rregullt. Lidhur me këtë, nuk mund të themi se komuna zyrtarisht ka Zëvendëskryetar për Komunitete në formë ligjore.

Duhet të theksojmë se gjatë hulumtimit është vërejtur se deputetja po bënë punë të mirë dhe se singerisht po përpiqet të përmirësojë gjendjen e komuniteteve, por nuk është ndjekur procedura ligjore.

Zëvendëskryetari i Kuvendit Komunal për Komunitete

Komuna e Mitrovicës së Veriut ka një zëvendëskryetar të Kuvendit Komunal për Komunitete i cili vjen nga komunitetet. Në mbledhjen e parë të Kuvendit, sipas procedurave të parapara me ligj u zgjodh z. Skender Sadiku nga komuniteti shqiptar. Ai i kryen detyrat sipas procedurave dhe është shumë aktiv në terren.

Komiteti për Komunitete

Komuna e Mitrovicës së Veriut ka themeluar Komitetin për Komunitete dhe përfaqësuesit e të gjitha komuniteteve po marrin pjesë në punën e komitetit. Komiteti për Komunitete përbëhet nga përfaqësues të komunitetit serb, shqiptarë, goran, boshnjak dhe Romë Ashkali e Egjiptas. Kryetari është zgjedhur dhe është përfaqësues i komunitetit goran.

Komiteti mblidhet rregullisht dhe funksionon në kuptimin ligjor formal. Megjithatë, kapaciteti i komitetit është shumë i ulët. Ekziston një gatishmëri serioze e anëtarëve të komitetit për t'u angazhuar në punë dhe për të qenë aktivë, por ata kanë nevojë për mbështetje dhe trajnim të vazhdueshëm për të kryer funksionin e tyre.

Zyra Komunale për Kthim dhe Komunitete

Komuna e Mitrovicës së Veriut nuk ka të funksionalizuar Zyrën Komunale për Komunitete dhe Kthim (ZKKK).

METHODOGJIA

Ky hulumtim është realizuar në komunën e Mitrovicës së Veriut në lagjet multietnike. Hulumtimi u krye përmes një sondazhi derë më derë, fokus grupe me targete të synuara dhe një grup intervistash me anëtarë të caktuar të komunitetit.

- Anketa: 210 të anketuar (mars 2022)
- Fokus grupet: 4 fokus grupe (maj-prill 2022)
- Intervistat: 10 intervista (qershor 2022)

Anketa në terren është realizuar për të matur perceptimin e komuniteteve në Mitrovicën e Veriut për marrëdhëniet dhe bashkëpunimin ndëretnik. Hulumtimi sasior është bërë përmes formës ballë për ballë në terren të kryer nga data 1 mars deri më 24 mars 2022. Gjithsej 210 qytetarë (70 në secilin vendbanim) janë pyetur nëpër zonat e synuara multietnike në komunën e Mitrovica e Veriut, Kodra e minatorve, Tre Rrokaqiejt dhe Lagjia e Boshnjakëve, me pjesëmarrës të përkatësive të ndryshme etnike, komunitetet K/Serb, K/Shqiptar, K/boshnjak. Sondazhi është kryer duke marrë parasysh përfaqësimin e barabartë të të gjitha komuniteteve, si dhe përfaqësimin e barabartë të burrave dhe grave dhe pjesëmarrjen e qytetarëve të të gjitha moshave

Të dhënat demografike të anketës:

Gjinia:

- 53% femër
- 47% mashkull

Mosha:

- 59% nën 25 vjeç
- 34% ndërmjet 26-59 vjeç
- 7% më të vjetër se 60 vjeç

Përkatësia etnike:

- 38% K-Albanian
- 31% K-Serb
- 22% K-Bosnian
- 5% Roma Ashkali & Egjiptas
- 4% Others (Gorani, Montenegrin, Turkish)

Statusi i punësimit:

- 21% student
- 14% të papunë
- 39% të punësuar në institucione publike,
- 16% të punësuar në sektorin privat
- 5% të punësuar në OJQ
- 4% pronar të biznesit
- 1% Pensionerë

Të dhënat demografike të fokus grupeve:

Janë mbajtur 4 fokus grupe me 40 pjesëmarrës (22 meshkuj dhe 18 femra).

Përkatësia etnike:

- 12 Shqipëtar,
- 14 Serb,
- 10 Boshnjak,
- 3 Roma,
- 2 Goran
- 2 persona nga martesat e përziera

Intervistat:

Janë zhvilluar intervista me përfaqësues të institucioneve që punojnë me komunitetet. Po ashtu, janë mbajtur takime me të gjithë anëtarët e komisionit për komunitete, nënkryetarin e kuvendit që vjen nga komunitetet, si dhe me qytetarë të njohur në vendbanimet e përfshira në projekt.

REZULTATET KRYESORE TË KËRKIMIT

47% e të anketuarve nuk janë të kënaqur me mjedisin e jetesës në lagjen e tyre

14% e të anketuarve kanë kontakte të përditshme me njerëz nga komunitetet e tjera që jetojnë në lagjen e tyre, ndërsa 31% kanë kontakte të rastësishme.

82% e të anketuarve mendojnë se nuk do të ketë konflikt në përzgjidhjen e tyre në të ardhmen e afërt.

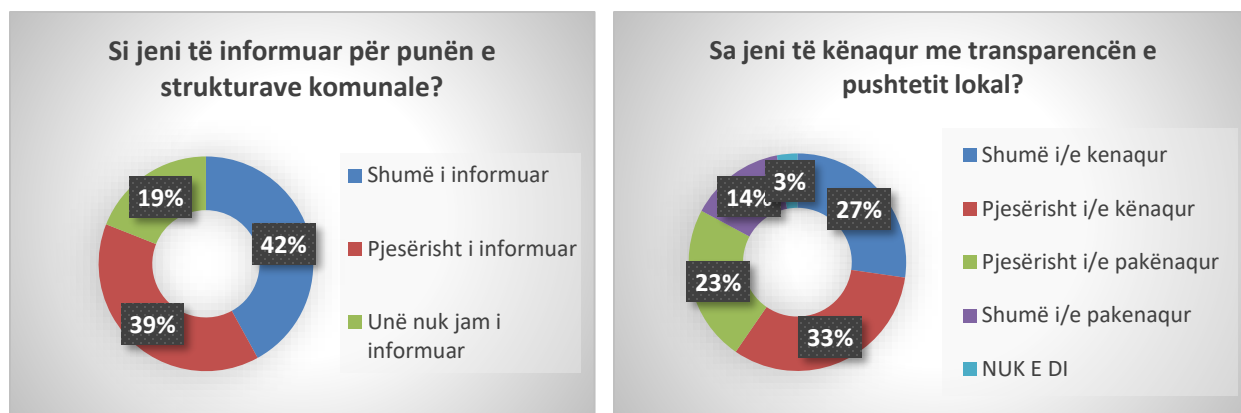
23% nga të anketuarit njohin më shumë se dhjetë (10) persona që janë shpërngulur nga lagja e tyre në 5 vitet e fundit

12% e të anketuarve kanë menduar të largohen nga vendbanimi në dymbëdhjetë muajt e fundit.

KONKLuzionet Primare

Për punën dhe transparencën e vetëqeverisjes lokale

Në pyetësor kemi bërë pyetje lidhur me atë se sa të kënaqur janë njerëzit me bashkëpunimin dhe informatat që marrin nga komuna e tyre. Qëllimi ynë ishte të përcaktojmë se sa janë të informuar banorët e këtyre zonave multietnike. Pyetje të ngjashme u bënë në fokus grupet dhe intervistat.

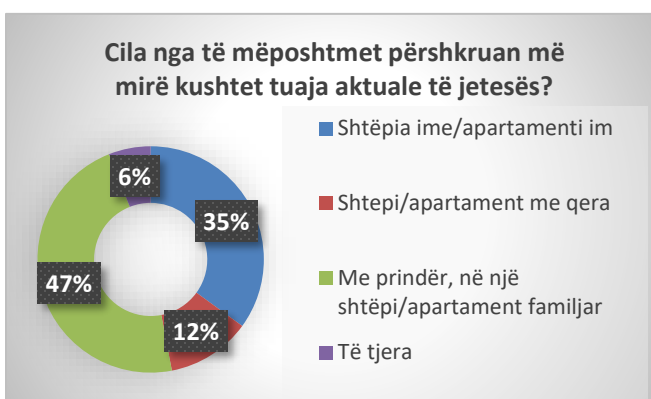
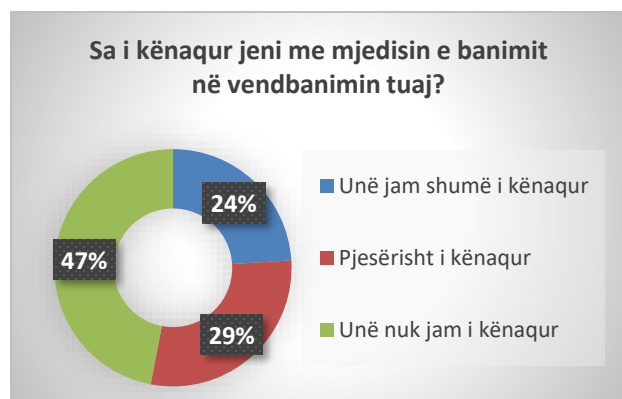
Rezultatet e anketës tregojnë se banorët e këtyre vendbanimeve janë gjysmë të kënaqur me transparencën e komunës. Këtu nuk ka dallim të madh kur i shikojmë rezultatet veçmas sipas vendbanimeve, as nuk ka ndonjë ndryshim kur shikojmë moshën e të anketuarve.

- 52% e të anketuarve janë të kënaqur ose pjesërisht të kënaqur me transparencën e qeverisjes lokale
- 37% e të anketuarve janë të pakënaqur ose pjesërisht të pakënaqur me transparencën e qeverisjes lokale
- 42% e të anketuarve deklaruan se janë të informuar mirë dhe 39% deklaruan se janë të informuar por pjesërisht.

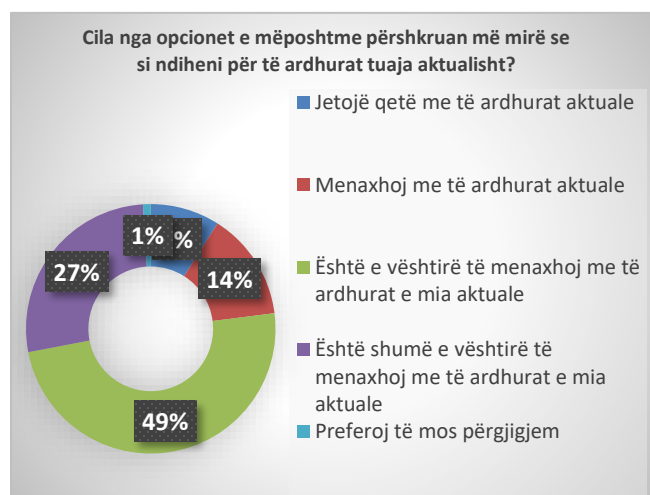
Rezultatet e marra gjatë fokus grupeve dhe intervistave ishin të ngjashme. Të pranishmit theksuan se e dinë se çfarë po ndodh në komunë dhe çfarë projektsh janë duke u realizuar. Megjithatë, ata theksuan se, për fat të keq, nuk ekziston një mekanizëm i përhershëm për komunikim me banorët e vendbanimeve. Për këtë qëllim, ata theksuan se do të ishte mirë që të organizohen takime të rregullta të përfaqësuesve të komunës me vendbanimet multietnike sepse këto vendbanime kërkojnë vëmendje specifike dhe më të madhe. Të anketuarit më të rinj përmendën problemin e mos përditësimit të faqes së internetit të komunës, ndërsa pjesëtarët e komunitetit shqiptar theksuan se rrjetet sociale të drejtuara nga komuna zakonisht nuk kanë përkthim në gjuhën shqipe.

Perceptimi i kushteve të jetesës

I pyetëm të anketuarit se sa të kënaqur janë me kushtet e tyre aktuale të jetesës, si e perceptojnë jetën në vendbanimet e tyre dhe nëse shohin ndonjë përparim. Këto pyetje synonin të përcaktonin kënaqësinë apo pakënaqësinë e tyre me kushtet e jetesës dhe të eksploronin nëse ata shohin një perspektivë në zgjidhjen e tyre.

Rezultatet e hulumtimit treguan se perceptimi i kushteve të jetesës në vendbanimin e tyre është mjaft i keq. Ajo që është veçanërisht shqetësuese është se sa më të rinj të jenë të anketuarit, aq më e lartë është pakënaqësia e kushteve të jetesës.

Pothuajse gjysma e të anketuarve, 47% deklaruan se nuk janë të kënaqur me mjedisin e jetesës, ndërsa vetëm 24% janë të kënaqur.

Kur shikojmë vetëm të rinjtë që përgjigjen (nën 25 vjeç), ky numër është edhe më i lartë. 62% janë shprehur se nuk janë të kënaqur dhe vetëm 11% janë përgjigjur se janë.

82% e të anketuarve jetojnë në pronën e tyre ose me prindërit e tyre.

Për 76% të të anketuarve është e vështirë (ose shumë e vështirë) të menaxhojnë me të ardhurat e tyre aktuale.

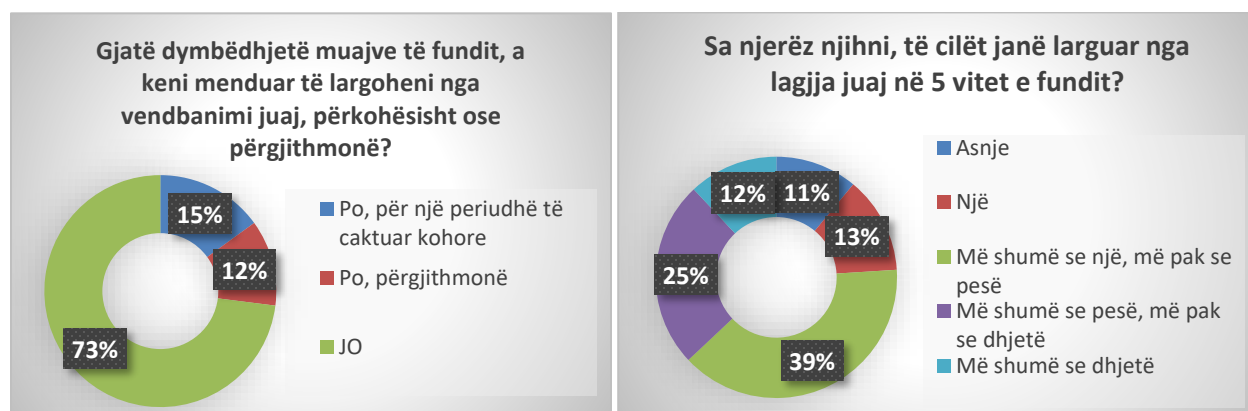
Përgjigje të ngjashme u morën gjatë fokus grupeve dhe intervistave. U theksua se ekziston një numër i madh i qytetarëve jashtëzakonisht të varfër të cilët kanë nevojë për asistencë sociale si

dhe ndihmë nga komuniteti. Më tej, u theksua se nuk po bëhet sa duhet për përmirësimin e kushteve të jetesës në vendbanimet multietnike.

Fatkeqësisht, nuk kemi të dhëna për t'u krahasuar me pjesët tjera të komunës së Mitrovicës së Veriut, prandaj nuk mund të dimë nëse situata është ndryshe, por kjo tregon se jeta e banorëve, e sidomos e të rinjve, në këto vendbanime është jashtëzakonisht vështirësi e madhe. Kjo, natyrisht, sjell probleme të ndryshme, veçanërisht migrimin. Çështja e migrimit do të trajtohet më tej në hulumtim.

Migrimi

Grupi tjetër i pyetjeve lidhej me lëvizjet e migrimit. Ne deshëm të shqyrtojmë se sa problem është procesi i migrimit në vendbanimin përkatës dhe cili është qëndrimi i banorëve për këtë çështje. Migrimi ishte gjithashtu pjesë e diskutimit në fokus grupet.

Hulumtimi tregoi se migrimi është një nga problemet kryesore. Kushtet e këqija të jetesës dhe pakënaqësia e të rinjve me standardin e jetesës çojnë në migrim dhe largim të të rinjve.

Sipas të dhënave të marra, 23% e të anketuarve njohin më shumë se dhjetë (10) persona që janë shpërngulur nga lagjja e tyre në 5 vitet e fundit.

Për më tepër, 12% e të anketuarve menduan të largohen nga vendbanimi në dymbëdhjetë muajt e fundit.

Një problem i madh është se shumica dërrmuese e të anketuarve që deklaruan se nuk duan të jetojnë në vendbanimin e tyre janë më të rinj se 25 vjeç (88%).

Nga ana tjetër kemi edhe disa rezultate pozitive:

81% e të anketuarve deklaruan se besojnë se mund të bëjnë më shumë për komunitetin

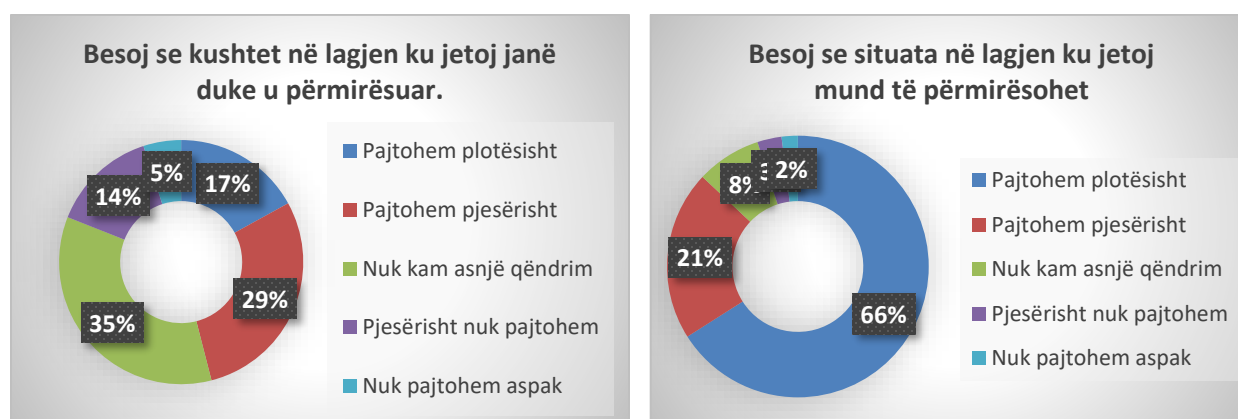
duke qëndruar, e jo që të largohen. Këtë mund ta shohim si një efekt pozitiv që jep mundësinë për të punuar në reduktimin e migrimit.

Ajo që është shqetësuese është se një numër i madh i të anketuarve njohin një numër të konsiderueshëm njerëzish që tashmë janë shpërngulur. Kjo tregon se largimi i të rinjve është tashmë një problem dhe po shkakton efekte negative.

Në fokus grupet, kjo u pranua si shqetësimi më i madh. Dalja e të rinjve, veçanërisht pjesëtarëve të komuniteteve shqiptare dhe të komuniteteve të tjera joserbe, është e konsiderueshme. Largimi drejt qendrave më të mëdha ndikohet nga mungesa e punës apo perspektivës, kushtet e këqija të infrastrukturës dhe situata politike.

Perspektiva drejt përmirësimit të gjendjes së vendbanimeve

Nëpërmjet pyetjeve të mëposhtme, kemi dashur të hulumtojmë qëndrimin e të anketuarve, nëse situata është duke u përmirësuar apo nëse ata shpresojnë se situata do të përmirësohet.

Sa i përket përmirësimit aktual të kushteve të jetesës në vendbanime, mund të themi se shumica e njerëzve kanë pikëpamje pozitive, edhe pse duhet të kemi kujdes sepse mbi një e treta e të anketuarve nuk kanë mendim, që është një numër i konsiderueshëm. Fakti që vetëm 19% e të anketuarve kanë qëndrim negativ na jep pak shpresë.

Nga ana tjetër, të pyetur për besimin nëse situata mund të përmirësohet, shumica dërrmuese e të anketuarve janë përgjigjur pozitivisht:

- 66% e të anketuarve besojnë dhe 21% të tjerë pjesërisht besojnë se situata në vendbanime mund të përmirësohet.

Situata është e ngjashme me intervistat dhe fokus grupet. Vlerësimi i përgjithshëm është se ka një qëndrim pozitiv ndaj përmirësimit të situatës dhe mund të konkludohet se mbizotëron optimizmi. Shumica e pjesëmarrësve të fokus grupit besojnë se kohët e këqija në këto vendbanime kanë kaluar dhe se tani ka kushte për përmirësim, me bindje të fortë se një progres i tillë do të ndodhë.

Bashkëpunimi ndëretnik

Shumica e pyetjeve në pyetësor kanë të bëjnë me temën kryesore të këtij hulumtimi, që është bashkëpunimi ndëretnik ndërmjet komuniteteve në lagje. Përmes një sërë pyetjesh të ndryshme, ne u përpoqëm të përcaktojmë nivelin e besimit ndërmjet komuniteteve dhe mënyrën se si ndihen komunitetet në një vendbanim multi-etnik. Për më tepër, ne donim të shqyrtonim se çfarë lloj kontaktesh kanë ata, sa shpesh dhe nivelin e besimit dhe pritshmëritë e tyre.

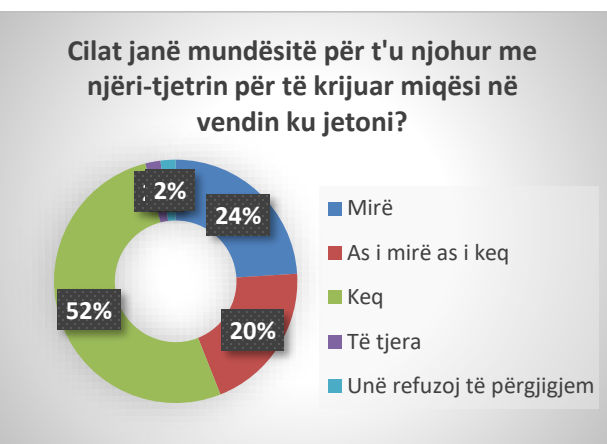
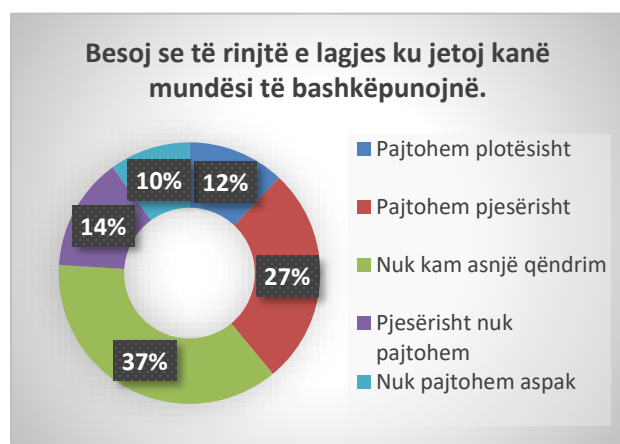
Përmes fokus grupeve dhe intervistave, temë kryesore e diskutimit ishte bashkëpunimi ndëretnik në vendbanime dhe çështjet e mundshme që duhet të ndryshohen.

Ne i pyetëm pjesëmarrësit nëse kishin frikë se mund të ndodhin konflikte ndëretnike në zgjidhje, dhe shumica dërrmuese e të anketuarve (82%) besojnë se një mundësi e tillë nuk ekziston.

Përmes fokus grupeve dhe intervistave morëm të njëjtat përgjigje. Shumica e pjesëmarrësve theksuan se nuk ka intolerancë mes njerëzve dhe se kohët e vështira janë shumë prapa nesh. Marrëdhëniet ndëretnike ndërmjet banorëve nuk janë të rënduara me konflikte, as nuk mund të lindin konflikte prej tyre, edhe

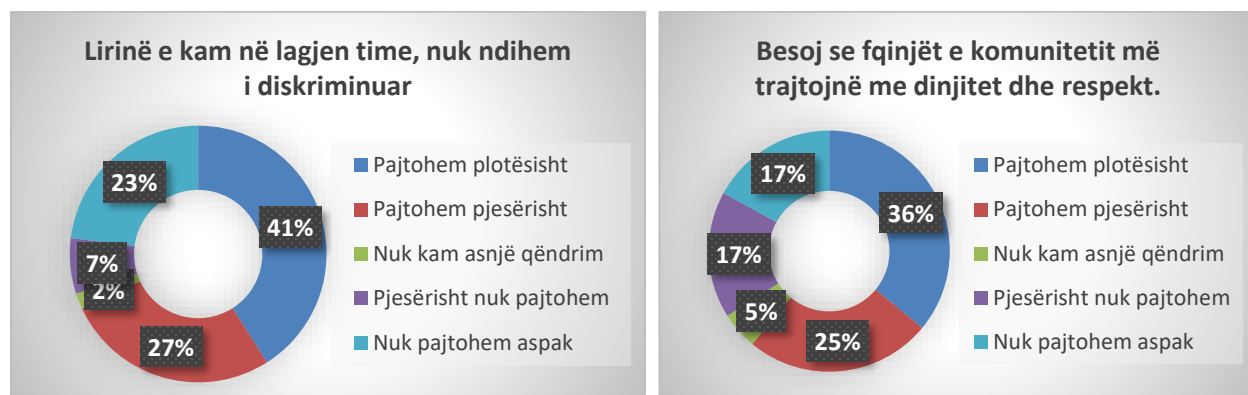
në momentet kur ka pasur incidente në qytet, situata në vendbanimet multi-etnike nuk ka ndryshuar.

Edhe pse nuk ka potencial për konflikte, pyetja për mundësinë e bashkëpunimit me të rinjtë na tregon se situata nuk është e kënaqshme dhe shumica e të anketuarve mbeten neutralë, pasi 37% janë shprehur se nuk kanë ndonjë mendim, ndërsa vetëm 12% fuqishëm besojnë se ka mundësi për bashkëpunim të të rinjve.

Përveç kësaj, kur u pyetën nëse ka mundësi për të bërë miq, shumica e të anketuarve, 52% besojnë se nuk ka mundësi.

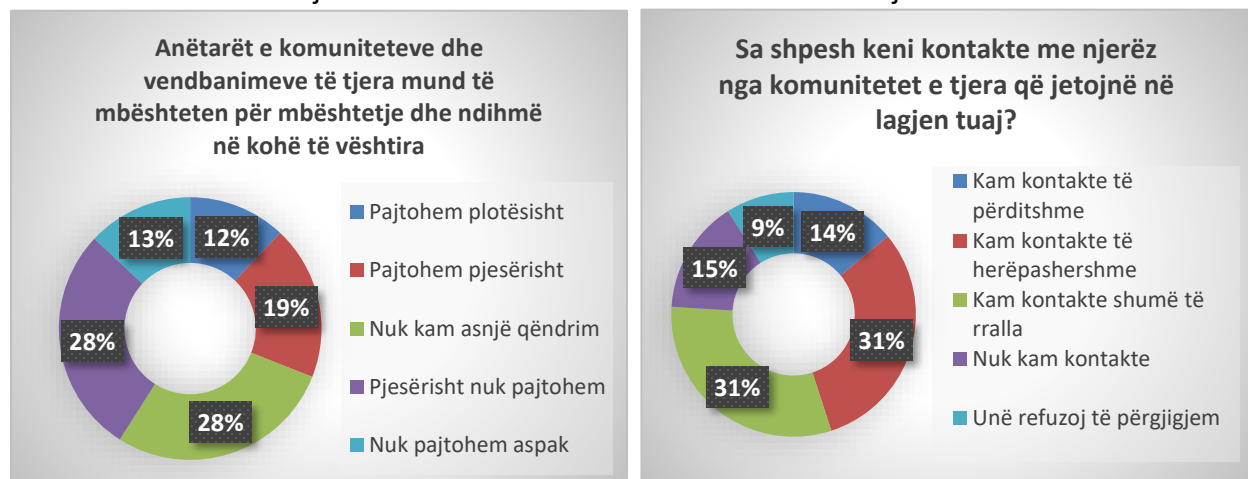
Fokus grupet dhe intervistat gjithashtu konfirmuan se bashkëpunimi ndërmjet të rinjve praktikisht nuk ekziston pasi shumica e të rinjve lëvizin dhe socializohen në komunitetet e tyre. Përveç nismave sporadike dhe fushës sportive në Kodra e minatoreve, nuk ka vende ku të rinjtë mund të arrijnë bashkëpunim. Kjo është diçka për të cilën duhet punuar seriozisht në të ardhmen.

Në pyetjen nëse ndihen të diskriminuar në lagjet e tyre dhe nëse fqinjët e komuniteteve të tjera i trajtojnë me respekt, rezultatet e arritura ishin të pafavorshme pasi rreth 30% e të anketuarve kanë qëndrim negativ ndaj pyetjeve, gjë që lidhet me faktin se nuk janë të mjaftueshme kontaktet ndërmjet komuniteteve. Prandaj, mungesa e kontaktit çon në mungesë respekti.

Nga ana tjetër, në fokus grupet dhe intervistat, përgjigjjet e pjesëmarrësve ishin të ndryshme. Pjesëmarrësit pohuan se nuk ka diskriminim dhe se njerëzit e trajtojnë njëri-tjetrin me respekt.

Dallimi në rezultatet e pyetësorit dhe deklaratave në fokus grupet mund të jetë për faktin se edhe pse nuk ka probleme ndërmjet komuniteteve në nivel personal, një numër i madh i të anketuarve mendojnë se situata duhet të jetë më e mirë.

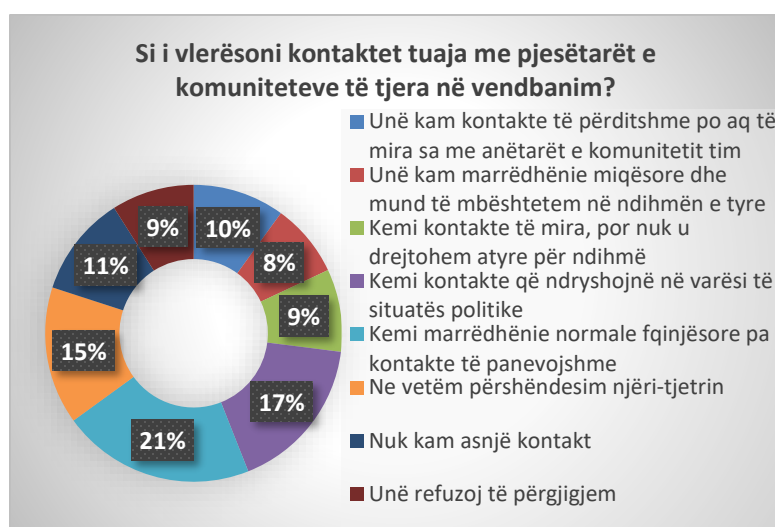
Besimi ndërmjet komuniteteve dhe besimi se ata mund të mbështeten te fqinjët e komuniteteve të tjera për ndihmë nëse është e nevojshme jep rezultate të ngjashme si në anketat e mëparshme, me rreth 30% të të anketuarve që tregojnë më shumë mosbesim, ndërsa vetëm 12% e të anketuarve kanë besim të plotë se mund të mbështeten në fqinjët e tyre nga komunitetet e tjera. Shifra të ngjashme përsëriten kur pyeten se çfarë marrëdhëniesh kanë me fqinjët e komuniteteve të tjera. Përkatesisht, 10% janë përgjigjur se marrëdhëniet janë si brenda komunitetit të tyre dhe 8% të tjerë janë përgjigjur se mund të mbështeten te fqinjët e tyre.

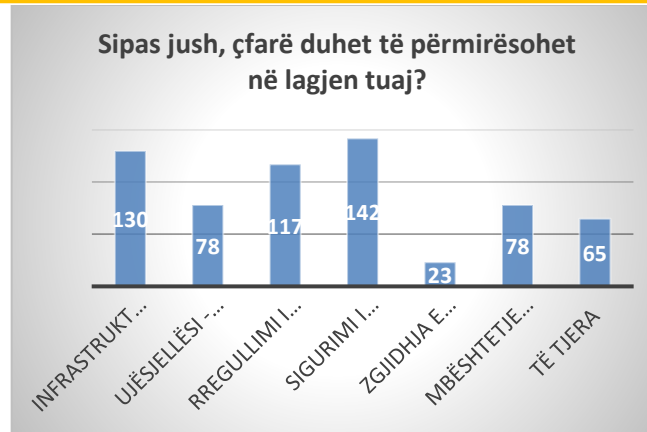
Sipas të dhënave të marra, vetëm 14% e të anketuarve kanë kontakte të përditshme me njerëz nga komunitetet e tjera që jetojnë në lagjen e tyre, ndërsa 31 kanë kontakte të rastësishme.

Kjo përqindje ka qenë e përsëritur gjatë hulumtimit, kështu që mund të themi se pothuajse një e treta e të anketuarve kanë një rezervë të caktuar ndaj marrëdhënieve ndëretnike.

Gjatë fokus grupeve dhe intervistave, përgjigjjet ishin dukshëm më të mira, por këta janë njerëz që janë mjaft aktiv në komunitetet e tyre dhe për këtë arsye kanë bashkëpunim më të shpeshtë dhe marrëdhënie më të mira.

Përmirësimi i kushteve të jetesës

Së fundi, ne pyetëm se çfarë duhet të ndryshojë në komunitet për të përmirësuar kushtet e jetesës?

Ajo që u përsërit gjatë hulumtimit u tregua edhe në këtë pjesë. Numri më i madh i të anketuarve theksoi se ata kanë nevojë për vende ku të rinjtë mund të shoqërohen dhe të krijojnë kontakte pasi që më parë ata e përmendën këtë si problemin më të madh. Gjithashtu, një numër i madh i të anketuarve kanë theksuar se riparimi i infrastrukturës në vendbanime/lagje është vendimtar për kushte më të mira të jetesës në komunitet. Si problem i madh përmendet edhe punësimi.

Përgjigje pothuajse identike morëm gjatë fokus grupeve dhe intervistave, me probleme shtesë të theksuara, problemet e punësimit të pjesëtarëve të komuniteteve joshumicë, informatat që nuk janë në dispozicion në gjuhët zyrtare, mungesa e nevojave themelore në arsim dhe kujdes shëndetësor si dhe mungesa e ngjarjeve kulturore për pjesëtarët e komuniteteve joshumicë.

KONKLUZION

Ajo që mund të konkludohet nga kjo analizë gjithëpërfshirëse, cilësore dhe sasiore, është se situata në vendbanimet multietnike në Mitrovicën e Veriut ka përparuar me kalimin e viteve dhe se këto vendbanime nuk paraqesin më problem, por më tepër një avantazh që e bënë qytet të vërtetë multietnik. Marrëdhëniet ndërmjet njerëzve që jetojnë në këto vendbanime janë përmirësuar, por ka ende një dozë mosbesimi që nuk mund të shkaktojë konflikte, megjithatë duhet punuar në ndërtimin e besimit. Rreth një e treta e të anketuarve ende kanë një qëndrim të rezervuar ndaj komuniteteve të tjera, që është një numër i konsiderueshëm. Veçanërisht shqetësuese janë marrëdhëniet e të rinjve që janë të ndarë dhe i përmbahen kryesisht komunitetit të tyre, ndërkohë që situata është pak më e mirë për të anketuarit më të vjetër. Mungesa e vendeve për t'u shoqëruar të rinjtë, mungesa e ngjarjeve të organizuara, si dhe problemet me mosnjohjen e gjuhës së njëri-tjetrit, veçanërisht tek të rinjtë, paraqesin një pengesë serioze për përmirësimin e marrëdhënieve.

Migrimi i të rinjve nga vendbanimet tashmë është problem pasi nuk ka rënie të popullsisë për faktin se ka një numër të konsiderueshëm të objekteve të reja. Migrimi i të rinjve kërcënon të ndryshojë strukturën etnike në të ardhmen. Prandaj, është thelbësore që këto vendbanime të vendosen në fokus të të gjitha institucioneve dhe organizatave në të ardhmen.

Mund të konstatohet se këto vendbanime ndihen të neglizhuara nga të gjitha anët dhe komuna është kritikuar që nuk ka bërë sa duhet për përmirësimin e infrastrukturës. Krahas investimeve të mëdha që po bëhen në qytet, këto vendbanime po anashkalohen dhe vihet në pah problemi i ndërtimit të një numri të madh objektesh banimi në këto vendbanime pa infrastrukturë mbështetëse. Gjithashtu, pritshmëritë janë më të mëdha nga institucionet qendrore, veçanërisht nga komuniteti shqiptar. Problemet me objektin e shkollës si dhe problemi me kujdesin shëndetësor për shqiptarët që jetojnë në këto vendbanime ende nuk janë zgjidhur në mënyrën e duhur, kështu që ata më shpesh i shfrytëzojnë shërbimet në komunën e Mitrovicës Jugore. Mbështetja e organizatave ndërkombëtare dhe joqeveritare, e cila ishte e rëndësishme në kohët e mëparshme, është reduktuar jashtëzakonisht gjatë viteve të fundit.

REKOMANDIME

Për shoqërinë civile dhe organizatat ndërkombëtare

- ✓ Të ofrohen mbështetje më të madhe për vendbanimet multietnike, me mbështetje të veçantë për veprimet që i bëjnë njerëzit nga komunitete të ndryshme të punojnë së bashku.
- ✓ Sigurimi i një hapësirë specifike për të rinjtë në vendbanimet ku mund të mbahen ngjarje kulturore dhe argëtuese.
- ✓ T'i kushtohet vëmendje më e madhe ngritjes së kapaciteteve të të rinjve për pjesëmarrje më të mirë në jetën publike dhe të forcohen mekanizmat për ndalimin e proceseve të migrimin.
- ✓ Të inkurajohen, të mbështeten dhe marrin pjesë në projekte që nxisin bashkëpunimin dhe dialogun, duke përfshirë seminare dhe trajnime.
- ✓ Ndërtimi dhe riparimi i terreneve sportive ekzistuese që mund të jenë vend për tubime të të rinjve.
- ✓ Puna aktive në ndërtimin e komuniteteve dhe krijimin e besimit ndërmjet qytetarëve të të gjitha nacionaliteteve.

Për Komunën:

- ✓ Krijimi i mekanizmave të pjesëmarrjes në nivel lokal që mungojnë dhe puna për fuqizimin e kapaciteteve të atyre ekzistuese.
- ✓ Përmirësimi i infrastrukturës në vendbanimet multietnike.
- ✓ Organizimi i takimeve të rregullta me banorët e lagjeve, në baza mujore apo dy mujore, me qëllim të njohjes me problemet e qytetarëve.
- ✓ Përmirësimi i komunikimit përmes rrjeteve sociale me banorët që flasin gjuhën shqipe duke përkthyer burimet.
- ✓ Përgatitja e planeve afatgjata për zhvillimin e vendbanimeve multietnike përmes zgjidhjes së problemeve specifike.
- ✓ Të merret parasysh punësimi më i madh i të rinjve të të gjitha komuniteteve në komunë dhe institucioneve nën autoritetin e komunës.

